

วิชา บริษัท

การบรรยายภาคค่ำ ครั้งที่ ๖ และ ๗

วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

ดร.พรภัทร์ ตันตกุลนันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

1

บริษัท บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๒ และ ๓ วันศุกร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๘ วันศุกร์ที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๘ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๗.๕๐ น.

2

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๓ ทุนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

หัวข้อที่ ๗ การเลิกบริษัทและชำระบัญชี

3

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

๔.๑ การบริหารงานของบริษัท

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

4

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

๔.๒.๑ ประเภทของการประชุมใหญ่

๔.๒.๒ หลักเกณฑ์การประชุม

๔.๒.๓ มติธรรมดาและมติพิเศษ

๔.๒.๔ การเพิกถอนมติ

5

๔.๒.๒ หลักเกณฑ์การประชุม

(๑) การเรียกประชุม

มาตรา ๑๑๗๕ คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ให้ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า **เจ็ดวัน** แต่ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือ ให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งครั้งหรือในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า **เจ็ดวัน** ด้วย หากเป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้กระทำการดังกล่าว ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า **สิบสี่วัน**

คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน และในกรณีที่เป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้ระบุข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติด้วย

-ให้บอกกล่าวโดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ระยะเวลาคือ ส่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๗ วัน ไม่ใช่ไปถึงไม่น้อยกว่า ๗ วัน แม้อยู่ต่างประเทศ (ฎีกาที่ ๘๕๙๒/๒๕๕๙)

- ถ้าไม่แจ้งไปยังผู้ถือหุ้นก่อนวันนัด ๗ วัน แต่ผู้ถือหุ้นมาประชุมโดยพร้อมเพรียง ถือว่าทราบนัดแล้ว บอกกล่าวชอบ

-ถ้ามีหุ้นชนิดใบหุ้นออกแก่ผู้ถือ ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งครั้งหรือในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๗ วัน

-สภาพแห่งกิจการที่ต้องระบุ คือ วาระการประชุมต่างๆ เช่น พิจารณางบการเงินประจำปี

-กรณี “วาระอื่นๆ” ต้องเป็นเรื่องไม่สำคัญ จะนำมาใช้ถอดถอนหรือแต่งตั้งกรรมการไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๑๒๗/๒๕๕๙, ๓๔๑๓/๒๕๖๐)

ฎีกาที่ ๙๑๒๗/๒๕๕๙ การที่ที่ประชุมมีมติด้วยเสียงข้างมากอนุมัติให้เปลี่ยนแปลงวาระการประชุมวาระที่ ๓ จากเดิมที่ว่า “พิจารณาการแต่งตั้งกรรมการแทนกรรมการที่ออกตามวาระและกำหนดอำนาจกรรมการ” เป็นว่า “พิจารณาแต่งตั้งกรรมการแทนกรรมการที่ออกตามวาระ และแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติม และกำหนดอำนาจกรรมการ” ซึ่งวาระการประชุมที่เปลี่ยนแปลงใหม่เหมือนกับวาระการประชุมเดิมเฉพาะในส่วนที่ว่า “พิจารณาแต่งตั้งกรรมการแทนกรรมการที่ออกตามวาระและกำหนดอำนาจกรรมการ” ส่วนวาระที่เปลี่ยนแปลงใหม่ที่ไม่ตรงกับวาระการประชุมวาระที่ ๓ เดิม คือ แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติม ซึ่งการประชุมที่เพิ่มเติมเป็นวาระการประชุมที่กำหนดเร่งด่วนกะทันหัน มิได้เป็นวาระที่กำหนดไว้ในสื่อนำหนังสือเชิญประชุมสามัญผู้ถือหุ้น จึงเป็นวาระการประชุมที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติ

มาตรา ๑๑๗๕ วรรคสอง ที่ว่า คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลาและสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน เมื่อมีการประชุมตามวาระนั้นและมีมติแต่งตั้งกรรมการใหม่ จึงเป็นมติของที่ประชุมใหญ่ที่เกิดจากการประชุมใหญ่ที่ได้มีการนัดเรียกประชุมฝ่าฝืนบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ข้างต้น และแม้ในสำเนาหนังสือเชิญประชุมสามัญผู้ถือหุ้นจะกำหนดวาระการประชุมวาระที่ ๖ ว่าพิจารณาเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) ไว้ด้วยก็ตาม ที่ประชุมใหญ่ก็ไม่อาจอ้างวาระดังกล่าวเพื่อให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาเรื่องแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมได้เนื่องจากวาระการประชุมที่ว่า พิจารณาเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ใช่สาระสำคัญของการบริหารกิจการบริษัทแต่เป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย สัพเพเหระมากกว่าที่สามารถหยิบยกขึ้นพิจารณาได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดล่วงหน้า แต่เรื่องการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมเป็นเรื่องสำคัญ

ของบริษัทที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทควรจะได้ใช้เวลาคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบก่อนวันประชุม หากที่ประชุมใหญ่ใช้วาระดังกล่าวเพื่อประชุมลงมติเรื่องการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมก็อาจจะเป็นการจู่โจมผู้ถือหุ้นมากเกินไป ซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียหายแก่ผู้ถือหุ้นและบริษัทได้ มติของที่ประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นเฉพาะในส่วนที่แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมขึ้นมานั้นเป็นมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบตามมาตรา ๑๑๗๕ แล้ว มติที่ประชุมใหญ่จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ฎีกาที่ ๓๔๑๓/๒๕๖๐ ข้อความในหนังสือบอกกล่าวเรียกประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดให้เป็นไปตาม มาตรา ๑๑๗๕ วรรคสอง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกฎหมายมุ่งประสงค์ให้คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เป็นการแจ้งให้ผู้ถือหุ้นของบริษัททราบล่วงหน้า นอกจากจะแจ้งว่าบริษัทจะจัดให้มีการประชุมใหญ่ในวัน เวลา และสถานที่ใดแล้ว ยังกำหนดให้แจ้งถึงสภาพกิจการที่จะได้ประชุมกัน และหากเป็นการเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษก็ต้องระบุข้อความที่จะให้ลงมติอีกด้วย เพื่อผู้ถือหุ้นจะได้มีโอกาสเตรียมตัวเพื่อสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จะประชุมกันได้อย่างเต็มที่สำหรับสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากันซึ่งจะต้องระบุไว้ในคำบอกกล่าวนั้น คือเรื่องหรือกิจการที่จะนำเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาและลงมติ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญหรือกระทบต่อส่วนได้เสียของผู้ถือหุ้น และไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเฉพาะสภาพการดำเนินธุรกิจที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรือต้องเป็น

เรื่องที่ต้องลงมติพิเศษเท่านั้น เมื่อพิจารณาสำเนาหนังสือขอเชิญประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นแล้ว เห็นได้ว่า ได้ระบุถึงสภาพแห่งกิจการหรือเรื่องสำคัญที่จะให้ที่ประชุมพิจารณาและลงมติเพียง ๓ เรื่อง โดยระบุไว้เป็นวาระที่ ๑ ถึงที่ ๓ ไม่มีวาระเรื่องการพิจารณาถอดถอนกรรมการของจำเลยที่ ๑ ส่วนวาระที่ ๔ ระบุว่าพิจารณาเรื่องอื่น (ถ้ามี) นั้น ไม่เป็นการระบุถึงสภาพกิจการหรือเรื่องสำคัญที่จะให้ที่ประชุมพิจารณาลงมติ ทั้งผู้ถือหุ้นไม่มีโอกาสเตรียมตัวที่จะมาสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นได้เนื่องจากไม่ทราบว่าจะมีการพิจารณาเพื่อลงมติในเรื่องใดบ้าง หรือกล่าวได้ว่าวาระการประชุมเรื่องอื่น ๆ นั้นเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ ซึ่งในเรื่องการถอดถอนกรรมการบริษัทนั้น มาตรา ๑๑๕๑ ได้กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่เท่านั้นที่จะถอดถอนได้ แสดงว่าเรื่องการถอดถอนกรรมการบริษัทเป็นเรื่องสำคัญ และเห็นได้ว่าเป็นการกระทบต่อส่วนได้เสียของผู้ถือหุ้นเนื่องจากเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอำนาจ

บริหารกิจการและดูแลผลประโยชน์แทนตน ผู้ถือหุ้นจึงชอบที่จะได้รับทราบ โดยการแจ้งถึงเรื่องดังกล่าวล่วงหน้าเพื่อได้เตรียมตัวก่อนเข้าร่วมพิจารณาในที่ประชุม การที่ที่ประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นได้พิจารณาและลงมติให้ถอดถอนใจท์ออกจากการเป็นกรรมการของจำเลยที่ ๑ ในวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ โดยไม่มีวาระเรื่องการถอดถอนใจท์ดังกล่าวในคำบอกกล่าวเรียกประชุม เป็นการพิจารณาและลงมตินอกวาระหรือเรื่องที่กำหนดไว้ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย

-กรณีประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษ ให้บอกกล่าวโดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ระยะเวลาคือ ส่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๑๔ วัน

-ถ้ามีหุ้นชนิดใบหุ้นออกแก่ผู้ถือ ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งครั้งหรือในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่า ๑๔ วัน

-เนื้อหาคำบอกกล่าว นอกจากสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการ ต้องมีข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติเพื่อผู้ถือหุ้นจะได้เตรียมสอบถามหรือแสดงความเห็น เช่น ระบุไว้ตรงๆ วาระที่..แก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อที่ ชื่อของบริษัท จาก...เป็น... หรือ ระบุโดยใช้เอกสารแนบ แก่หนังสือบริคณห์สนธิข้อที่...วัตถุประสงค์ของบริษัท ตามเอกสารแนบ

ฎีกาที่ ๓๐๗๕/๒๕๖๐ จำเลยที่ ๑ มีหนังสือเชิญประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้น ระบุการพิจารณาแก้ไขข้อบังคับเป็นระเบียบวาระการประชุมที่ ๒ ซึ่งตามหนังสือเชิญประชุมมีข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นหรือเรียกว่า ข้อบังคับฉบับปัจจุบันและร่างข้อบังคับฉบับแก้ไขส่งไปพร้อมด้วย เมื่อมีเอกสารแนบท้ายดังกล่าวย่อมเป็นการแสดงเนื้อความของข้อบังคับที่จะมีการแก้ไข อันอยู่ในระเบียบวาระการพิจารณาของที่ประชุมซึ่งจะต้องทำเป็นมติพิเศษ ถือได้ว่าการแจ้งข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติพิเศษในเรื่องการแก้ไขข้อบังคับไปยังผู้ถือหุ้นแล้ว

(๒) ผู้เข้าประชุม

มาตรา ๑๑๗ ผู้ถือหุ้นทั่วทุกคนมีสิทธิจะเข้าประชุมในที่ประชุมใหญ่ได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นประชุมชนิดใดคราวใด

-แม้ยังใช้เงินค่าหุ้นไม่ครบ หรือมีส่วนได้เสียพิเศษก็เข้าประชุมได้
-ถ้ามีบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นและไม่ใช่นักเกี่ยวข้องโดยตรง (กรรมการ) เข้าประชุม การประชุมไม่ชอบ แต่ถ้าผู้ถือหุ้นตาย ผู้จัดการมรดกเข้าประชุมแทนเจ้ามรดกได้

ฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๕๓๗ ในวันประชุมวิสามัญ จำเลยยังไม่ได้จัดแจ้งการรับโอนหุ้นของโจทก์ทั้งสองลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๑๒๙ วรรคสาม โดยจำเลยปิดสมุดทะเบียนพักการโอนหุ้นตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ เพื่อจะเรียกประชุมวิสามัญ โจทก์ทั้งสองจึงไม่มีสิทธิที่จะเข้าประชุมในฐานะผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๑๗

(๓) วิธีการประชุม

-องค์ประชุม

มาตรา ๑๑๗๘ การประชุมใหญ่ต้องมีผู้ถือหุ้นหรือผู้รับมอบฉันทะจากผู้ถือหุ้นเข้าร่วมประชุมกันไม่น้อยกว่าสองคนและมีจำนวนหุ้นนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัท จึงจะสามารถลงมติในเรื่องใด ๆ ได้

-ผู้เข้าประชุมรวมกันไม่น้อยกว่า ๒ คน คนเดียวไม่ได้ จำนวนองค์ประชุมถ้าข้อบังคับกำหนดไว้ก็เป็นไปตามนั้น แต่รวมจำนวนหุ้นต้องไม่น้อยกว่า ๒๕% ฎีกาที่ ๓๐๗๔/๒๕๖๐ (ก่อนกฎหมายแก้) การประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นกฎหมายมุ่งประสงค์ให้บรรดาผู้ถือหุ้นเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจการของบริษัท โดยมีประธานดำเนินการประชุมและมีการเสนอข้อมติให้ที่ประชุมออกเสียงลงคะแนน การประชุมจึงเป็นการร่วมกันปรึกษาหารือ ซึ่งที่ประชุมจะต้องมีบุคคลอย่างน้อย ๒ คนเป็นผู้เข้าประชุม

เพื่อร่วมกันพิจารณาตัดสินข้อมติต่างๆ ที่เสนอต่อที่ประชุม หากใช้บุคคลเพียงคนเดียวจะทำการประชุมได้โดยลำพังไม่ การประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัทผู้คัดค้านมี ว. ผู้รับมอบฉันทะ ของ ก. เป็นผู้ถือหุ้นที่มาประชุมเพียงคนเดียว แม้ ก. ถือหุ้น ๒๐๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๔๐% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดก็ตาม แต่ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวย่อมไม่อาจดำเนินการประชุมและมีมติใดๆ ตามกฎหมายได้ การประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น และการลงมติเปลี่ยนแปลงกรรมการและอำนาจกรรมการจึงเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติอันเป็นข้อปฏิบัติของการประชุมใหญ่และไม่ชอบด้วยกฎหมาย

-ประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๑๘๐ ในการประชุมผู้ถือหุ้นทั่วไปเป็นประชุมใหญ่ทุก ๆ ครั้งให้ผู้เป็นประธานในสภากรรมการนั่งเป็นประธาน

ถ้าประธานกรรมการเช่นว่านี้ไม่มีตัวก็ดี หรือไม่มาเข้าประชุมจนล่วงเวลานัดไปแล้วสิบห้านาทีก็ดี ให้ผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งอยู่ในที่นั้นเลือกผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ในจำนวนซึ่งมาประชุมขึ้นนั่งเป็นประธาน

มาตรา ๑๑๘๑ ผู้นั่งเป็นประธานจะเลื่อนการประชุมใหญ่ใด ๆ ไปเวลาอื่น โดยความยินยอมของที่ประชุมก็ได้ แต่ในที่ประชุมซึ่งได้เลื่อนมานั้น ท่านมิให้ปรึกษากิจการอันใดนอกไปจากที่ค้างมาแต่วันประชุมก่อน

มาตรา ๑๑๙๓ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน จะเป็นในการชুমือกี้ดี หรือในการลงคะแนนลับก็ดี ให้ผู้เป็นประธานในที่ประชุมมีคะแนนอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

-ถ้ามีประธานกรรมการ ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่ ถ้าไม่มีให้เลือกผู้ถือหุ้นขึ้นเป็นประธาน (ไม่รวมถึงผู้รับมอบฉันทะหรือกรรมการที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้น)

-ประธานในที่ประชุมมีคะแนนเสียงอีกคะแนน เพื่อชี้ขาดกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน และมีสิทธิเลื่อนการประชุม

ปฏิภาที่ ๑๑๑/๒๕๒๑ โจทก์เป็นประธานกรรมการของบริษัท จึงเป็นประธานการประชุมใหญ่เมื่อไม่มีข้อบังคับของบริษัทกำหนดเป็นอย่างอื่น เมื่อประธานบอกเลิกประชุม การประชุมก็สิ้นสุดลงกรรมการอื่นประชุมต่อไปโดยไม่นัดประชุมใหม่โดยบอกกล่าวก่อนตามข้อบังคับ เป็นการไม่ชอบด้วยข้อบังคับและ มาตรา ๑๑๗๔ ๑๑๗๕

ฎีกาที่ ๕๒๔๕/๒๕๖๑ บริษัทไม่เคยแต่งตั้งกรรมการคนใดให้เป็นประธานกรรมการของบริษัท ดังนั้น ในวันที่มีการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท จึงเป็นกรณีที่ผู้ถือหุ้นซึ่งอยู่ในที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นดังกล่าวจะต้องมีการเลือกผู้ถือหุ้นคนหนึ่งในจำนวนซึ่งมาประชุมขึ้นนั่งเป็นประธานที่ประชุมตามมาตรา ๑๑๘๐ วรรคสอง การประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท ฮ.ดำเนินไปโดยไม่มีการเลือกผู้ถือหุ้นคนหนึ่งในจำนวนซึ่งมาประชุมขึ้นนั่งเป็นประธานที่ประชุมตามมาตรา ๑๑๘๐ วรรคสอง เมื่อการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นดังกล่าวได้ประชุมกันโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยการประชุมใหญ่ มติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นดังกล่าวจึงเป็นมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบ

-ผู้มีสิทธิลงคะแนน หลักคือ ผู้ถือหุ้นทุกคน เว้นแต่บางกรณี

-**มาตรา ๑๑๘๓** ถ้ามีข้อบังคับของบริษัทวางเป็นกำหนดไว้ว่า ต่อเมื่อผู้ถือหุ้นแต่จำนวนเท่าใดขึ้นไปจึงให้ออกเสียงเป็นคะแนนได้ไซ้ ท่านว่าผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งไม่มีหุ้นถึงจำนวนเท่านั้น ย่อมมีสิทธิที่จะเข้าร่วมกันให้ได้จำนวนหุ้นดังกล่าว แล้วตั้งคนหนึ่งในพวกของตนให้เป็นผู้รับฉันทะออกเสียงแทนในการประชุมใหญ่ได้ ๆ ได้

-**มาตรา ๑๑๘๔** ผู้ถือหุ้นใดยังมีได้ชำระเงินค่าหุ้นซึ่งบริษัทได้เรียกเอาแต่ต้นให้เสร็จสิ้น ท่านว่าผู้ถือหุ้นคนนั้นไม่มีสิทธิออกเสียงเป็นคะแนน

-**มาตรา ๑๑๘๕** ผู้ถือหุ้นคนใดมีส่วนได้เสียเป็นพิเศษในข้ออันใดซึ่งที่ประชุมจะลงมติ ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นคนนั้นออกเสียงลงคะแนนด้วยในข้อนั้น

-**ส่วนได้เสียต้องเป็นพิเศษไม่ใช่ตามธรรมดา คือ ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียโดยตรง เช่น ชื่อที่ดิน กู้ยืมเงิน แต่ไม่รวมถึงการตั้งกรรมการ ให้บริษัทชำระหนี้แก่ตน**

ฎีกาที่ ๖๔๕๔/๒๕๖๑ การแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการบริษัทเป็นเรื่องปกติของการบริหารจัดการบริษัท ซึ่งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือครอบงำของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ดังนั้นผู้ถือหุ้นย่อมมีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการบริษัทได้ โดยถือตามคะแนนเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของผู้ถือหุ้นในการควบคุมดูแลการจัดการงานของบริษัท การที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในฐานะผู้ถือหุ้นของจำเลยที่ ๑ ใช้สิทธิออกเสียงปลดโจทก์ทั้งสองออกจากกรรมการและปลดโจทก์ที่ ๑ ออกจากประธานกรรมการ และแต่งตั้งจำเลยที่ ๒ เป็นประธานกรรมการของจำเลยที่ ๑ แทน จึงเป็นปกติธรรมดาของวิธีการจัดการบริษัทจำกัด

-การลงคะแนนเสียง มี ๒ วิธี ชูมือและลงคะแนนลับ

มาตรา ๑๑๘๒ ในการลงคะแนนโดยวิธีชูมือนั้น ท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนที่มาประชุมเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนมีเสียงหนึ่งเป็นคะแนน แต่ในการลงคะแนนลับ ท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียงเสียงหนึ่งต่อหุ้นหนึ่งที่ตนถือ

มาตรา ๑๑๙๐ ในการประชุมใหญ่ใด ๆ ข้อมติอันเสนอให้ลงคะแนนท่านให้ตัดสินด้วยวิธีชูมือ เว้นแต่เมื่อก่อนหรือในเวลาที่แสดงผลแห่งการชูมือนั้น จะได้มีผู้ถือหุ้นสองคนเป็นอย่างน้อยติดใจร้องขอให้ลงคะแนนลับ

มาตรา ๑๑๙๒ ถ้ามีผู้ติดใจร้องขอโดยชอบให้ลงคะแนนลับ การลงคะแนนเช่นนั้นจะทำได้ด้วยวิธีใดสุดแล้วแต่ผู้เป็นประธานจะสั่ง

มาตรา ๑๑๙๓ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน จะเป็นในการชูมือก็ดี หรือในการลงคะแนนลับก็ดี ให้ผู้เป็นประธานในที่ประชุมมีคะแนนอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

-หลักคือออกเสียงโดยวิธีชูมือ เว้นแต่ผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนขอให้ลงคะแนนลับ อาจร้องขอก่อนวันประชุม แต่ไม่มาในวันประชุมก็ได้
ลงคะแนนลับคือนับจำนวนหุ้น ส่วนลงคะแนนโดยวิธีชูมือ ผู้ถือหุ้น ๑ คน ได้ ๑ เสียง

-วิธีในการลงคะแนนลับตามแต่ประธานสั่ง เช่น เขียนใส่กระดาษปิดซอง

-ถ้าประธานในที่ประชุมเป็นผู้ถือหุ้นด้วย ก็มีสิทธิออกเสียงในฐานะผู้ถือหุ้น และมีสิทธิออกเสียงชี้ขาดกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน

ฎีกาที่ ๘๐๓๒/๒๕๕๙ ผู้คัดค้านที่ ๒ เป็นประธานในที่ประชุม แต่อีกสถานะหนึ่งที่เป็นผู้ถือหุ้นก็ยังมีสิทธิออกเสียงลงมติได้ และถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานในที่ประชุมก็มีคะแนนอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ตามมาตรา ๑๑๙๓ เท่ากับว่าประธานในที่ประชุมจะมีคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหากกรณีมีการลงมติแล้วมีคะแนนเสียงเท่ากัน

๔.๒.๓ มติธรรมดาและมติพิเศษ

(๑) มติธรรมดา ถือตาม เสียงข้างมาก ของผู้ถือหุ้นที่มาประชุม เฉพาะที่ได้ออกเสียง (ไม่รวมงดออกเสียง/ไม่เข้าประชุม)

(๒) มติพิเศษ ถือตาม คะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่าสามในสี่ ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุม และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน (กรณีงดออกเสียงก็ถือว่าคัดค้านมติพิเศษ)

มาตรา ๑๑๙๔ การใดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำโดยมติพิเศษ ที่ประชุมใหญ่ต้องลงมติในเรื่องนั้นโดยคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน
กิจการที่ใช้มติธรรมดา เช่น เลือกตั้งกรรมการ ถอดถอนกรรมการ อนุมัติบำเหน็จกรรมการ ส่วนกิจการที่ใช้มติพิเศษ เช่น เปลี่ยนแปลงข้อบังคับ แก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิ เพิ่มทุนโดยออกหุ้นใหม่ เลิกบริษัท

๔.๒.๔ การเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่

มาตรา ๑๑๙๕ การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่ง นับแต่วันลงมตินั้น

-เพิกถอนมติ ไม่ใช่เพิกถอนการประชุม

(๑) เหตุขอให้เพิกถอน

-นัดเรียกประชุมไม่ชอบ เช่น คณะกรรมการต้องเป็นผู้เรียกประชุมวิสามัญ (มาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง) ถ้าผู้ถือหุ้นร้องขอต้อง ๑ ใน ๕ ของหุ้น (มาตรา ๑๑๗๓) ส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมไม่ชอบ น้อยกว่า ๗ วัน หรือ ๑๔ วัน ไม่มีสภาพแห่งกิจการ ไม่ระบุข้อความ (มาตรา ๑๑๗๕)

ฎีกาที่ ๕๘๓๙/๒๕๓๙ มาตรา ๑๑๙๗ วรรคสอง กำหนดให้บริษัทมีหน้าที่ ส่งสำเนาบัญชีให้แก่ผู้ถือหุ้น ก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าสามวัน จำเลยไม่ได้ ส่งสำเนาบัญชีไปยังผู้ถือหุ้นก่อนวันประชุมล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน การลงมติในการประชุมในระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองงบการเงินจึงไม่ชอบ โจทก์ผู้ถือหุ้นยอมขอให้เพิกถอนเสียได้

-การประชุมไม่ชอบ เช่น บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเข้าประชุม (มาตรา ๑๑๗๖) เข้าประชุมคนเดียว (มาตรา ๑๑๗๘)

-การลงมติไม่ชอบ เช่น ไม่ให้ลงคะแนนลับเมื่อผู้ถือหุ้นสองคนร้องขอ (มาตรา ๑๑๙๐) บางกิจการต้องลงมติพิเศษ (เช่น ข้อบังคับใหม่ ลดทุน เลิก หรือควบบริษัท) แต่กลับลงมติธรรมดา

(๒) ผู้มีสิทธิขอให้เพิกถอน

-เฉพาะกรรมการหรือผู้ถือหุ้น (รวมถึงทายาทผู้รับมรดกผู้ถือหุ้นที่ตาย แม้อยังไม่จดทะเบียนในสมุดทะเบียน)

(๓) กำหนดเวลาร้องขอต่อศาล

-๑ เดือน นับแต่วันลงมติ ไม่ใช่อายุความ ศาลยกขึ้นวินิจฉัยได้

ฎีกาที่ ๙๔๗๙/๒๕๕๘ โจทก์ทั้งสองขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเพิ่มทุนของบริษัท ซึ่งก็คือขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยให้โจทก์ทั้งสองและจำเลยทั้งสองถือหุ้นตามอัตราส่วนก่อนการประชุมใหญ่วิสามัญดังกล่าว อ้างว่าการเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นดังกล่าวให้โจทก์ทั้งสองไม่ชอบ เป็นเรื่องขอให้เพิกถอนมติเพราะการประชุมใหญ่นัดเรียกประชุมฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย การขอให้เพิกถอนต้องยื่นต่อศาลภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันลงมติ

(๔) กรณีที่ไม่ใช่เรื่องการเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ ตามมาตรา ๑๑๙๕

-ทำรายงานประชุมเท็จ ไม่มีการประชุมเลย

ฎีกาที่ ๗๙๒๖/๒๕๕๗ การประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นไม่ได้ประชุมกันจริง และเป็นการทำรายงานการประชุมเท็จที่ไม่มีผลตามกฎหมาย ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียร้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนที่อาศัยการประชุมใหญ่เท็จได้ การทำรายงานการประชุมใหญ่เท็จเพื่อนำไปจดทะเบียนก็ไม่ใช่การประชุมใหญ่ผิดระเบียบเพราะฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัทอันจะอยู่ในบังคับที่ต้องร้องขอให้เพิกถอนภายใน ๑ เดือน นับแต่วันลงมติตามมาตรา ๑๑๙๕

-เรียกประชุมโดยผู้ถือหุ้นที่ไม่มีสิทธิ

ฎีกาที่ ๑๓๑๐/๒๕๑๗ คณะกรรมการของบริษัทมีมติให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีในวันที่ ๒๘ เพื่อเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ แต่ ม. กรรมการคนหนึ่งกลับเรียกประชุมใหญ่ในวันที่ ๒๒ อ้างว่าทำตามคำร้องของผู้ถือหุ้น โดยไม่ได้ยื่นเรื่องราวให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน ถึงวันที่ ๒๒ ประธานกรรมการและกรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทได้พากันไปยังที่ประชุม แจ้งขอระงับการประชุมในวันนั้นโดยให้ไปประชุมกันในวันที่ ๒๘ ตามที่นัดไว้แล้ว ม. ก็รับคำ ครั้นประธานกับพวกกรรมการกลับไปแล้ว ม. กลับจัดให้มีการประชุมใหญ่ขึ้นอีก โดยให้ ท. ซึ่งมีได้เป็นกรรมการบริษัทเป็นประธานที่ประชุม และที่ประชุมลงมติเลือก ท. กับพวกเป็นกรรมการ ครั้นวันที่ ๒๘ ได้มีการประชุมใหญ่กันอีกครั้งหนึ่ง ที่ประชุมไม่ยอมรับรองรายงานการประชุมวันที่ ๒๒ ดังนี้ แม้ที่ประชุมวันที่ ๒๒ จะได้ลงมติเลือก ท. กับพวกเป็น

กรรมการ ก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นมติของที่ประชุมใหญ่ เพราะกรรมการส่วนใหญ่สั่งระงับการประชุมในวันนั้นเสียแล้ว ท. กับพวกจึงมิใช่กรรมการของบริษัท การที่นายทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทรับจดทะเบียน ท. กับพวกเป็นกรรมการของบริษัท จึงเป็นการไม่ชอบบริษัทมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนได้ กรณีไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๑๙๕ ซึ่งจะต้องฟ้องเพิกถอนภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันลงมติ

-ผู้เข้าประชุมและลงมติไม่ใช่ผู้ถือหุ้น ไม่ถือว่าเป็นการประชุมใหญ่

(๕) ผลของการเพิกถอนมติ

-ถ้าไม่มีการเพิกถอน มติยังสมบูรณ์ เมื่อเพิกถอนแล้ว ไม่มีผลย้อนหลัง

ฎีกาที่ ๕๓๐/๒๕๓๗ ส. กรรมการของโจทก์ได้เรียกประชุมใหญ่โดยจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นกรรมการด้วยไม่ได้มีมติให้นัดเรียกประชุมใหญ่ การนัดเรียกประชุมใหญ่จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่หาทำให้การประชุมใหญ่และ

มติที่เกิดขึ้นเสียไปหรือตกเป็นโมฆะไม่ จนกว่าศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้เพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสียก่อนตามมาตรา ๑๑๙๕ เมื่อยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว ต้องถือว่า การนัดเรียกประชุมและการประชุมใหญ่ที่ได้ลงมติพิเศษให้เลิกบริษัทและตั้งผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลยังไม่ได้พิพากษาเพิกถอน มีผลเป็นการนัดเรียกประชุมและประชุมใหญ่ตามกฎหมายแล้ว มติพิเศษให้เลิกบริษัทและตั้งผู้ชำระบัญชีจึงมีผลบังคับตามกฎหมาย โจทก์โดยผู้ชำระบัญชีจึงมีอำนาจฟ้องให้จำเลยทั้งสองหยุดประกอบกิจการในนามของโจทก์และส่งมอบเอกสารต่าง ๆ ของโจทก์ให้แก่ผู้ชำระบัญชีของโจทก์ได้

(๖) ผู้ถือหุ้นมีสิทธิฟ้องเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ ไม่ได้มีสิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมที่บริษัทกระทำการ

ฎีกาที่ ๔๖๐๕/๒๕๖๑ โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงในบริษัทโดยผู้ถือหุ้นทุกคนของบริษัทถือหุ้นแทนโจทก์ หากเป็นจริงดังที่กล่าวอ้าง โจทก์ก็มีสถานะเป็นเพียงผู้ถือหุ้นไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคล มีสิทธิเพียงควบคุมการดำเนินงานของกรรมการบริษัท หากอาจก้าวล่วงเข้าไปจัดการงานของบริษัท หรือหากกรรมการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ซึ่งบริษัทมีสิทธิจะฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแล้วบริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง อันเป็นการใช้สิทธิของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัท แต่ผู้ถือหุ้นอาจจะเข้ามาดำเนินการฟ้องเพิกถอนนิติกรรมสัญญาที่กรรมการของบริษัทกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ขอให้พิพากษาแสดงว่านิติกรรมการจดทะเบียนซื้อขายทรัพย์สินตามฟ้อง
ระหว่างบริษัทกับจำเลยที่ ๕ ตกเป็นโมฆะ และโอนทรัพย์สินกลับมาเป็น
ของบริษัทตามเดิม

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

๕.๑ เงินปันผล

๕.๒ เงินทุนสำรอง

๕.๑ เงินปันผล

มาตรา ๑๒๐๐ การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรา ๑๒๐๑ ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผล นอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่

กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราวในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้น

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุนห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้หายขาดทุนเช่นนั้น

การจ่ายเงินปันผลนั้นให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่หรือกรรมการลงมติ แล้วแต่กรณี

(๑) เงินปันผล เป็นเงินจากผลกำไรของบริษัท ที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนซึ่งชำระราคาแล้วของแต่ละหุ้น แบ่งเป็น ๒ ประเภท

-เงินปันผลประจำปี (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคหนึ่ง) มติที่ประชุมใหญ่ธรรมดา
ฎีกาที่ ๗๔๑-๗๔๓/๒๕๐๑ ผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัดจะฟ้องเรียกแบ่งเงินผลกำไรของบริษัทไม่ได้ จะฟ้องเรียกได้ก็แต่เงินปันผลจากเงินกำไรนั้น ตราบใดที่ไม่มิตีที่ประชุมใหญ่ให้จ่ายเงินปันผล เงินกำไรนั้นก็เป็นของบริษัท ผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิฟ้อง

-เงินปันผลระหว่างกาล (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคสอง) มติที่ประชุมคณะกรรมการ เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการโดยแท้

(๒) เงินปันผลต้องจ่ายจากกำไรสะสมของบริษัท ไม่ใช่กำไรเฉพาะปีนั้น และต้องไม่มีขาดทุนสะสม (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคสาม)

ตัวอย่าง

ทุนจดทะเบียน ๑๐ ล้านบาท ขาดทุนปีละ ๑ ล้านบาท เก้าปี ปีที่ ๑๐ ได้กำไร ๕ ล้านบาท ยังจ่ายเงินปันผลไม่ได้ เพราะขาดทุนสะสมอยู่ ๙ ล้านบาท ต้องล้างขาดทุนสะสมให้หมดก่อน

๕.๒ เงินทุนสำรอง

มาตรา ๑๒๐๒ ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำมาหาได้จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ถ้าได้ออกหุ้นโดยคิดเอาราคาเกินกว่าที่ปรากฏในใบหุ้นเท่าใด จำนวนที่คิดเกินนี้ท่านให้บวกทบเข้าในทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนเท่าถึงที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

(๑) นอกจากทุนโดยแท้ (ทุนจดทะเบียน) บริษัทต้องอ้าง “ทุนสำรอง” ไว้ เพราะทุนเป็นหลักประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เมื่อเลิกกิจการ

(๒) ที่มาของ “ทุนสำรอง”

-ก่อนจ่ายเงินปันผลแต่ละครั้งต้องกันกำไรไว้เป็นทุนสำรอง อย่างน้อยร้อยละ ๕ ของผลกำไรที่จะจ่าย จนกว่าจะถึงร้อยละ ๑๐ ของจำนวนทุนบริษัท (มาตรา ๑๒๐๒ วรรคหนึ่ง)

ตัวอย่าง

บริษัทมีกำไรสะสม ๒๐๐,๐๐๐ บาท ก่อนจ่ายเงินปันผล ต้องกันทุนสำรองไว้ ๑๐,๐๐๐ บาท เหลือเงินกำไร ๑๙๐,๐๐๐ บาทที่นำไปจ่ายเงินปันผลได้

-ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น ถ้าออกหุ้นราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้น ต้องใช้ส่วนล้ำพร้อมเงินค่าหุ้นคราวแรก (มาตรา ๑๑๐๕ วรรคสอง) และส่วนล้ำนี้ต้องเก็บไว้เป็นทุนสำรอง (มาตรา ๑๒๐๒ วรรคหนึ่ง)

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

๖.๑ เพิ่มทุน

๖.๒ ลดทุน

๖.๑ เพิ่มทุน

มาตรา ๑๒๒๐ บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่โดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๑ บริษัทจำกัดจะออกหุ้นใหม่ให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะทำตามมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๒ บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งเขาถืออยู่

คำเสนอเช่นนี้ ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่าผู้นั้นชอบที่จะซื้อได้กี่หุ้น และให้กำหนดวันว่าถ้าพ้นวันนั้นไปมิได้มีคำสนองมาแล้วจะถือว่าเป็นอันไม่รับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ดี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ดี กรรมการจะเอาหุ้นเช่นนั้นขายให้แก่ผู้ถือหุ้นคนอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้

(๑) วิธีการเพิ่มทุน

-ออกหุ้นใหม่เท่านั้น (ไม่ใช่ไปเพิ่มมูลค่าหุ้นเดิม/เป็นภาระผู้ถือหุ้นเดิมบางคนที่ไม่อยากลงทุนเพิ่ม) โดยมีมติพิเศษ (มาตรา ๑๒๒๐) และราคาขายต้องไม่ต่ำกว่ามูลค่าจดทะเบียน ถ้าจะขายสูงกว่ามูลค่า หนังสือบริคณห์สนธิต้องให้อำนาจไว้ (มาตรา ๑๑๐๕ วรรคสอง) เช่น เดิมทุนจดทะเบียน ๑ ล้านบาท แบ่งเป็น ๑๐,๐๐๐ หุ้น (หุ้นละ ๑๐๐ บาท) เพิ่มทุนเป็น ๒ ล้านบาท โดยการออกหุ้นใหม่อีก ๑๐,๐๐๐ หุ้น ราคาหุ้นละ ๑๐๐ บาท

(๒) ค่าหุ้นที่ออกใหม่ต้องชำระด้วยเงิน (มาตรา ๑๒๒๑) หากชำระด้วยสิ่งอื่น ต้องมีมติพิเศษ

(๓) หุ้นที่ออกใหม่ต้องเสนอขายตามขั้นตอน

-เสนอแก่ผู้ถือหุ้นทั้งหมดตามส่วนก่อน เสนอบุคคลภายนอกไม่ได้ โดยทำเป็นหนังสือบอกกล่าว (มาตรา ๑๒๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

-เมื่อล่วงเวลาไปแล้ว/ผู้ถือหุ้นรายใดไม่ซื้อ ผู้ถือหุ้นอื่น/กรรมการรับซื้อได้
(มาตรา ๑๒๒๒ วรรคสาม)

๖.๒ ลดทุน

มาตรา ๑๒๒๔ บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทลงด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้น ๑ ให้ต่ำลง หรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงโดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

มาตรา ๑๒๒๕ อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่

(๑) ลดทุนเพราะทุนมากเกินไป/ลดขนาดกิจการ/ขาดทุนต้องล้างบัญชี ให้ยอดหนี้ลดลง (ไม่มีการคืนทุนแก่ผู้ถือหุ้นจริง)

(๒) ลดทุนทำได้ ๒ วิธี (มาตรา ๑๒๒๔) โดยมติพิเศษ

-ลดมูลค่าหุ้น (จะลดต่ำกว่า ๕ บาทไม่ได้ มาตรา ๑๑๑๙) เช่น ทุน ๑ ล้านบาท ๑๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท ลดมูลค่าเหลือ ๕๐ บาท เหลือทุน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

-ลดจำนวนหุ้น ไม่มีผลกระทบกับมูลค่าหุ้น อาจลดตามสัดส่วนการถือหุ้น เช่น ผู้ถือหุ้นถือ ๒ หุ้น ถูกลดเหลือ ๑ หุ้น หรืออาจลดโดยลบหุ้นบางส่วนทิ้ง เช่น ลบหุ้นหมายเลข.....ถึงหมายเลข.....ทิ้ง

การลดทุนทั้งสองวิธี อาจมีการคืนเงินทุนที่ลดให้ผู้ถือหุ้น ทำให้ทุนบริษัทลดน้อยลงจริง หรือไม่ได้คืนเงินทุนก็ได้

ฎีกาที่ ๑๕๐๙/๒๕๖๖ การลดทุนด้วยการลดจำนวนหุ้น สามารถกระทำได้ แต่เนื่องจากหุ้นของบริษัทมีการชำระค่าหุ้นไม่เท่ากัน ส่วนการขาดทุนของบริษัทก็เกิดขึ้นก่อนลงมติพิเศษให้ลดทุน ผู้ถือหุ้นที่ยังส่งเงินใช้ไม่เต็มจำนวน ค่าหุ้นต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่ยังมิได้ส่งใช้ให้ครบถ้วนต่อการขาดทุนที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ก่อนลดทุนโดยลดจำนวนหุ้น บริษัทต้องให้ผู้ถือหุ้นที่ยังชำระค่าหุ้นไม่เต็มจำนวน ชำระค่าหุ้นให้เต็มตามมูลค่าก่อน เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ถือหุ้นทุกรายที่ถูกลดจำนวนหุ้นลง ต้องสูญเสียเงินลงทุนในจำนวนที่เท่ากันในแต่ละหุ้น

(กรณีนี้ หุ้นที่ชำระเต็มตามมูลค่า ๒๕ บาท เมื่อถูกลดจำนวนหุ้นลง ผู้ถือหุ้นจะสูญเสียเงินลงทุนไปหุ้นละ ๒๕ บาท แต่หุ้นที่ชำระไม่เต็มตามมูลค่าหุ้นหรือชำระเพียง ๖.๒๕ บาท เมื่อถูกลดจำนวนหุ้นลง ผู้ถือหุ้นจะสูญเสียเงินลงทุนเพียงหุ้นละ ๖.๒๕ บาท)

(๓) แต่ละครั้งที่ลดทุน จะลดให้เหลือต่ำกว่า ๑ ใน ๔ ของทุนจดทะเบียนเดิมไม่ได้ (มาตรา ๑๒๒๕) เช่น

- ทุนเดิม ๑๐ ล้าน หุ้น ๑ ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ ๑๐ บาท
- ลดทุนเหลือ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยลดจำนวนหุ้นให้เหลือ ๒๕๐,๐๐๐ หุ้น
- ต่อมา ลดทุนอีกให้เหลือ ๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท โดยลดหุ้นจำนวนหุ้นให้เหลือ ๑๒๕,๐๐๐ หุ้น
- การลดทุนแต่ละครั้งไม่ได้เหลือต่ำกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ ๒๕) ของทุนเดิม

หัวข้อที่ ๗ การเลิกบริษัทและชำระบัญชี

๗.๑ การเลิกบริษัท

๗.๒ การชำระบัญชี

49

๗.๑ การเลิกบริษัท

๗.๑.๑ ประเภทของการเลิกบริษัท

๗.๑.๒ ผลของการเลิกบริษัท

50

๗.๑.๑ ประเภทของการเลิกบริษัท

มาตรา ๑๒๓๖ อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (๒) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (๓) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (๔) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก
- (๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

มาตรา ๑๒๓๗ นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท
 - (๒) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม
 - (๓) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้
 - (๔) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว
 - (๕) เมื่อมีเหตุอื่นใดทำให้บริษัทนั้นไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้
- แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

(๑) ตามมาตรา ๑๒๓๖ โดยผลของกฎหมาย

- เมื่อเกิดเหตุ มีผลเลิกกันทันที ไม่ต้องฟ้องศาล มี ๕ กรณี

(๑) เหตุใดๆ ตามข้อบังคับ เป็นเงื่อนไขเหตุการณ์ล่วงหน้า เช่น ถ้ารัฐบาลขึ้นภาษี ไวรัสโควิด ๑๙ เกิดขึ้น

(๒) สิ้นกำหนดเวลา กำหนดไว้ในคำขอจดทะเบียนหรือข้อบังคับ คือ เมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น ตั้งบริษัทขึ้นมาเพื่อทำการ ๒ ปี

(๓) ตั้งบริษัทเพื่อทำการอย่างใดและการนั้นเสร็จลง เช่น วัตถุประสงค์หรือข้อบังคับกำหนดว่า เพื่อซื้อที่ดินมาแบ่งขายเอากำไร เมื่อขายที่ดินเสร็จ ก็เลิกกัน ไม่ต้องให้ศาลสั่งเลิก

(๔) มีมติพิเศษให้เลิก ผู้ถือหุ้นแสดงเจตนาเลิกแล้ว

(๕) มีคำพิพากษาให้บริษัทล้มละลาย ไม่ใช่แค่พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

(๒) ตามมาตรา ๑๒๓๗ โดยคำสั่งศาล

- ผู้ถือหุ้น/กรรมการคนหนึ่งร้องขอ/ฟ้องอย่างคดีมีข้อพิพาท ศาลอาจสั่งเลิกบริษัทได้มี ๕ กรณี

(๑) ทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท (เช่น ผู้เริ่มก่อการออกเสียงลงคะแนน ผ่าฝืนมาตรา ๑๑๐๙ วรรคหนึ่ง) แต่ศาลอาจสั่งให้ยื่นรายงานหรือประชุมใหม่แทนการสั่งเลิกก็ได้

(๒) ไม่เริ่มทำการ ๑ ปี นับแต่จดทะเบียน หรือหยุดทำการ ๑ ปี โดยกรรมการตัดสินใจหยุดทำการ ซึ่งรวมถึงกรณีกรรมการขัดแย้งกัน แจ้งความดำเนินคดีฟ้องร้องกัน จนหยุดดำเนินการด้วย (ฎีกาที่ ๖๙๑๗/๒๕๕๘ และ ๘๙๓๗/๒๕๖๐) แต่ต้องไม่ใช่เพราะมีเหตุแทรกแซง เช่น น้ำท่วม

(๓) การค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนและไม่มีหวังฟื้นตัวได้

(๔) ผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว (ขัดกับมาตรา ๑๐๙๗)

(๕) เหตุอื่นใดทำให้บริษัทนั้นเหลือวิสัยจะดำรงต่อไปได้

- เช่น ผู้ถือหุ้นขัดแย้งกันจนไม่อาจมีมติ

55

๗.๑.๒ ผลของการเลิกบริษัท

-บริษัทไม่สิ้นสภาพบุคคลทันที เพียงแต่หยุดประกอบกิจการ กรรมการหมดอำนาจบริหาร ยังคงตั้งอยู่เพื่อการชำระบัญชี

มาตรา ๑๒๔๙ ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่า ยังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี